

SUN TZU
UMEĆE RATOVANJA

孙子 - 兵法

Prevedeno prema:
THE ART OF WAR
By Sun Tzu
Translated by SAMUEL B. GRIFFITH

Prevod sa engleskog na srpski: Sašo Kuzmanovski
Urednik: Nataša Dančevska
Lektor: Vera Todorović
Korice i priprema za štampu: Sašo Kuzmanovski
Štampa: Studentski servis, 1000 Skoplje
Izdavač: Ikona, bul. Partizanski odredi br. 9, Skoplje, 2026
Tiraž: 500

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје

355.5.01:159.947(315)

SUN Tzu

Umeće ratovanja = 孙子 - 兵法 / Sun Tzu ; [prevod sa engleskog na srpski Sašo Kuzmanovski]. - Skoplje : Ikona, 2026. - 86 стр. ; 20 см

Наслов на оригиналот: 孙子-兵法. - Преведено според: The art of war / Sun Tzu

ISBN 978-608-286-022-0

а) Воена вештина -- Сун Цу -- (околу 6 в.п.н.е) б) Воена вештина -
- (Стара Кина) в) Психологија на војната -- (Стара Кина)

COBISS.MK-ID 69746693

SADRŽAJ:

UVOD.....	5
1. STRATEGIJSKE PROCENE.....	19
2. VOĐENJE RATA.....	25
3. STRATEGIJA NAPADA	29
4. RASPORED SNAGA.....	34
5. ZAMAH	38
6. PRAZNO I PUNO.....	43
7. ORUŽANA BORBA	49
8. PRILAGOĐAVANJE.....	56
9. KRETANJE VOJSKE	59
10. TEREN	66
11. DEVET RAZLIČITIH VRSTA ZEMLJIŠTA.....	70
12. NAPAD VATROM	81
13. O ŠPIJUNIMA.....	84

UVOD

Malo je knjiga koje su nastale u tako udaljenom vremenu, a koje su sačuvale sposobnost da se obraćaju čitaocu gotovo neposredno. *Umeće ratovanja* pripada upravo takvim delima. Napisano u Kini pre više od dve hiljade godina, ono je preživelo države, dinastije i vojne sisteme u kojima je nastalo i postalo jedno od najuticajnijih dela o strategiji u istoriji.

Njegova trajnost ne počiva na opisivanju određenog oružja, vojnih formacija ili tehnika borbe. Sun Cu se bavi onim što prethodi samom sukobu: procenom okolnosti, poznavanjem protivnika i sebe, raspodelom snaga, izborom pravog trenutka, obmanom, prilagođavanjem promenama i sposobnošću da se cilj postigne uz najmanji mogući gubitak. Rat je kod njega pre svega problem mišljenja i odlučivanja.

SUN CU I VREME U KOJEM JE NASTALO DELO

O životu Sun Cua znamo znatno manje nego što bi se moglo pretpostaviti na osnovu slave njegovog dela. Tradicionalno se smatra da je živeo krajem VI i početkom V veka pre nove ere i da je bio vojskovođa u službi države Vu. Najpoznatiji rani prikaz njegovog života potiče od kineskog

istoričara Sima Ćijena, koji je živio nekoliko vekova kasnije.

Prema tom predanju, Sun Cu je privukao pažnju kralja Helija svojim raspravama o ratovanju. Kralj je pozeleo da proveri da li se njegova načela mogu primeniti u praksi i zatražio je da Sun Cu obuči grupu žena sa dvora kao vojnike. Priča koja sledi — o jasnim naređenjima, disciplini i odgovornosti zapovednika — postala je jedan od najpoznatijih događaja koji se vezuju za njegovo ime.

Koliko je u toj priči istorijske činjenice, a koliko kasnije tradicije, teško je utvrditi. Isto važi i za pojedinosti Sun Cuovog života. Istorijska ličnost, predanje o vojskovođi i autorstvo teksta koji danas poznajemo ne mogu se u svim pojedinostima pouzdano razdvojiti.

Mnogo je sigurnije govoriti o svetu iz kojeg je *Umeće ratovanja* proizašlo.

Kina toga vremena nije bila jedinstvena država u današnjem smislu. Politički poredak dinastije Džou postepeno je slabio, dok su se regionalne države borile za teritoriju, uticaj i opstanak. Ratovanje je postajalo sve složenije. Vojske su rasle, organizacija snabdevanja dobijala je sve veći značaj, a uspeh više nije zavisio samo od lične hrabrosti aristokratskih ratnika.

U takvim okolnostima rat je morao da postane predmet sistematskog razmišljanja.

Umeće ratovanja pripada upravo tom prelazu: od ratovanja kao niza pojedinačnih podviga prema ratu kao organizovanom procesu kojim se može upravljati.

KO JE NAPISAO *UMEĆE RATOVANJA*?

Tradicionalno autorstvo pripisuje se Sun Cui, odnosno Sun Wu. Savremeno proučavanje starokineskih tekstova, međutim, pokazalo je da pitanje nastanka dela nije jednostavno.

Tekst je mogao nastajati, menjati se i uređivati tokom dužeg perioda. Zbog toga Sun Cui možemo posmatrati kao istorijsku ličnost kojoj tradicija pripisuje delo, ali i kao ime povezano sa širom vojnom intelektualnom tradicijom.

Posebno značajno otkriće dogodilo se 1972. godine, kada su u grobnicama kod Jinčuešana, u kineskoj provinciji Šandong, pronađeni tekstovi ispisani na bambusovim letvicama. Među njima su bili delovi *Umeća ratovanja*, ali i delo povezano sa Sun Binom, kasnijim vojnim misliocem čije se ime vekovima preplitalo sa Sun Cuom.

To otkriće bilo je važno jer je potvrdilo veliku starost tekstualne tradicije *Umeća ratovanja* i omogućilo bolje razlikovanje dela pripisanih Sun Cui od dela povezanih sa Sun Binom.

Pred nama, dakle, nije knjiga koja je kroz više od dve hiljade godina ostala potpuno nepromenjena. Pred nama je tekst sa sopstvenom istorijom — prepisivan, komentarisán, uređivan i tumačen tokom mnogih vekova.

KNJIGA OD TRINAEST POGLAVLJA

Umeće ratovanja sastoji se od trinaest poglavlja. Svako obrađuje određeni aspekt rata, ali ona zajedno čine jedinstven sistem strateškog mišljenja.

Sun Cu počinje procenom. Pre nego što vojska krene, potrebno je izmeriti okolnosti. Ko ima sposobnijeg zapovednika? Gde postoji bolja disciplina? Ko poznaje teren? Ko ume da koristi prednosti vremena i prostora? Čije su snage bolje organizovane?

Već ovde se pojavljuje jedna od osnovnih ideja knjige: ishod sukoba u velikoj meri određuje se pre nego što borba počne.

Zatim dolaze pitanja troškova i trajanja rata, načina napada, raspoređivanja snaga, energije i inicijative, slabih i jakih tačaka, manevrisanja, prilagođavanja promenljivim okolnostima, kretanja vojske, terena, različitih strateških položaja, upotrebe vatre i obaveštajnog rada.

Redosled nije slučajan. Čitalac se postepeno vodi od procene situacije prema sve konkretnijim problemima vođenja rata.

POBEDITI BEZ BITKE

Jedna od najpoznatijih ideja *Umeća ratovanja* jeste da najveća veština nije u neprekidnom pobeđivanju u bitkama.

Najviši oblik strategije jeste ostvariti cilj bez razaranja koje bi neposredna borba donela.

To ne znači da Sun Cu odbacuje rat. Njegovo delo je vojna rasprava i govori o vrlo konkretnim načinima vođenja sukoba. Ali rat za njega nije cilj. Bitka je sredstvo koje se koristi kada je potrebno, a dobar strateg nastoji da ne plati više nego što cilj zahteva.

Zato se u knjizi toliko pažnje posvećuje planiranju, obmani, informacijama, položaju i psihologiji protivnika.

Ako se protivnički plan može osujetiti, to je bolje nego uništavati njegovu vojsku. Ako se protivnički savez može razbiti, to je bolje nego opsedati grad. Ako se neprijatelj može dovesti u položaj u kojem nema dobar izbor, cilj može biti ostvaren pre odlučujuće bitke.

Odatle proizlazi karakteristična ekonomija Sun Cuovog mišljenja: najbolji rezultat postiže se najmanjim potrebnim utroškom snage.

POZNAVATI SEBE I PROTIVNIKA

Sun Cu ne odvaja znanje od delovanja.

Zapovednik mora poznavati sopstvene mogućnosti, ali i protivnika. Mora razumeti teren, vreme, raspoloženje ljudi, disciplinu jedinica, njihove prednosti i slabosti.

Informacija, međutim, sama po sebi nije dovoljna. Njena vrednost zavisi od sposobnosti da se na osnovu nje donese odgovarajuća odluka.

Zbog toga se kroz čitavu knjigu ponavlja odnos između dva naizgled suprotna zahteva: pripreme i prilagođavanja.

Planiranje je neophodno, ali plan ne sme postati prepreka kada se okolnosti promene.

Za Sun Cua ne postoji jedna formacija, jedan manevar ili jedno pravilo koje uvek donosi pobjedu. Ono što je bilo pravilno juče može danas biti pogrešno ako se promenio protivnik, teren ili odnos snaga.

Otuda njegova česta poređenja vojske sa vodom. Voda nema jedan nepromenljiv oblik. Prilagođava se zemljištry kojim protiče. Tako i uspešna strategija dobija oblik prema okolnostima u kojima se primenjuje.

OBMANA I NEIZVESNOST

Jedna od najčešće citiranih Sun Cuovih tvrdnji jeste da se ratovanje zasniva na obmani.

Ta misao ima precizno strateško značenje.

Protivnik donosi odluke na osnovu onoga što misli da zna. Ako mu se prikaže pogrešna slika naših namera, snage ili položaja, njegove odluke mogu biti usmerene u pravcu koji nama odgovara.

Kada smo sposobni, možemo izgledati nesposobno. Kada smo blizu, protivniku možemo stvoriti utisak da smo daleko. Kada nameravamo da napadnemo na jednom mestu, njegovu pažnju možemo usmeriti na drugo.

Time Sun Cu rat posmatra kao sukob percepcija i odluka, a ne samo ljudi i oružja.

Zato je nepredvidljivost vrednost sama po sebi. Ako protivnik može lako da predvidi naše postupke, dobija mogućnost da se pripremi. Ako ne može da otkrije gde ćemo delovati, mora da raspodeli snage na više mesta.

Strategija tada menja odnos snaga bez potrebe da se broj vojnika promeni.